

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการดำเนินงานวิจัย

ผู้ทำการวิจัย มีความเข้าใจวิธีวิทยาของการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากขึ้น พบว่าแต่ละท้องถิ่นยังมีเอกลักษณ์ชุมชนอีกมากที่ควรศึกษารวบรวม และรักษาเอกลักษณ์ชุมชนไว้ให้ได้ภายใต้รูปแบบการดำรงชีวิตใหม่ในกรอบของเศรษฐกิจ สังคม และ สภาพแวดล้อมปัจจุบัน

กระบวนการทำงานกับแผนที่ความคิด(Mind Map) เป็นการหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่จะทำหรือเป็นการทำความเข้าใจงานที่จะทำ พบว่ายังมีบางงานที่ต้องทำต่อ คือ ชุมชนพิจารณา

การเชื่อมโยงงานวิจัยกับหลักสูตรอื่นด้านเสริมทักษะวิชาการและวิชาชีพให้แก่ นักศึกษาฝึกงานชั้นปีที่ 5 หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต และนักศึกษาปริญญาโทหลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง ได้ผลตอบรับที่ดี

การบริการวิชาการสู่สังคม University Social Responsibility (Sripatum USR) งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ที่ 5 ของมหาวิทยาลัยได้

ระยะเวลา 1 ปีการศึกษา แต่ปฏิบัติจริงใช้เวลา 1 ปี 10 เดือน มีข้อดี คือ ได้ประจักษ์ ถึงภูมิปัญญาเรือนไทยจากผลกระทบจากอุทกภัยเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 และเห็นการเปลี่ยนแปลง ทางกายภาพที่ชุมชนยังขาดความเข้าใจด้านภูมิทัศน์

การลงพื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล มีการวางแผนลงพื้นที่รวม 3 ครั้ง ในทางปฏิบัติจริงรวม 5 ครั้ง ด้วยภาระความรับผิดชอบของผู้ทำการวิจัยในการดูแลหลักสูตรปริญญาโทสาขาการบริหารงานก่อสร้างที่เปิดใหม่ปีการศึกษา 2552 การดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวปีการศึกษา 2554 ตามข้อกำหนดของ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา(สกอ.) ตารางเวลาทำงานของผู้ช่วยภาคสนามและตารางเวลาทำงานของผู้ช่วยวิจัย มีผลต่อการปรับแผนงานการลงพื้นที่

ข้อมูลการวิจัยได้มาจากการสอบถามเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิท้องถิ่น ใช้แบบสอบถามกับ ประชากร 3 กลุ่ม การสังเกต การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิจากการ สืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุด หนังสือ วารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์(Internet) หลาย แหล่งที่เชื่อถือได้

5.2 สรุปผลการวิจัย

เมื่อกล่าวถึงความเป็นมาของชาวไทยวนสระบุรีจากการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่อพยพจากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านต้นตาลกว่า 200 ปีที่ผ่านมา เป็นไปตามทฤษฎีการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ (Ekistics) มีองค์ประกอบ 5 อย่าง ได้แก่ ธรรมชาติ คน สิ่งปลูกสร้าง สังคม และเครือข่าย ซึ่งยังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง และเมื่อกล่าวถึงไถยวนหรือไทยวน คือการกล่าวถึงคนไทยที่มีวัฒนธรรมโดดเด่นเฉพาะกลุ่ม คือ วัฒนธรรมล้านนา ซึ่งชาวไทยวนที่สระบุรีมีวัฒนธรรมล้านนาที่โดดเด่น ได้แก่ การใช้ภาษาพื้นถิ่น ส่วนการแต่งกายด้วยการใส่เสื้อแขนกระบอกนุ่งผ้าถุง การพ็อนรำพื้นถิ่น การรับประทานอาหารแบบขันโตกจะจัดแสดงเมื่อมีผู้มาเยือนเท่านั้น สำหรับวัฒนธรรมที่อยู่อาศัยแบบบ้านไถยวนที่คอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ให้เห็นที่บ้านเขาแก้วเท่านั้น

ผลการวิจัย หัวข้อ การพัฒนาเรือนแรม(โฮมสเตย์)ชุมชนเป็นแหล่งปัญญาที่เบิกบาน กรณีบ้านเขาแก้ว ตำบลดาวเรือง อำเภอเมืองสระบุรี ได้ตอบคำถามการวิจัยว่า การบริหารจัดการบ้านเขาแก้วให้เป็นเรือนแรม(โฮมสเตย์)สามารถทำได้และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ.2551 ใน 10 มาตรฐาน 31 ดัชนีชี้วัด ส่วนบ้านเขาแก้วเป็นสถานที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ตามวิถีชีวิตชาวไถยวนด้วยความเบิกบาน เพราะชาวไทยวนที่บ้านเขาแก้วยินดีถ่ายทอดการทำอาหารเหนือ และการพ็อนรำให้แก่ผู้มาเยือนด้วยความเต็มใจ ณ ที่นี้อาจารย์ทรงชัย วรรณกุล เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยวนสระบุรีได้ดีได้ทุกด้าน

บ้านเขาแก้วเป็นแหล่งปัญญาที่เบิกบานได้เพราะชาวบ้านและลูกหลานในชุมชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมล้านนายินดีที่จะถ่ายทอดสอนการพ็อนรำเพลงพื้นฐานและเพลงพื้นถิ่นต่างๆ สอนการจัดเตรียมอาหารแบบขันโตกให้แก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว อาจารย์ทรงชัยจะจัดเตรียมการแสดงพร้อมรับประทานอาหารแบบขันโตกไว้เป็นอย่างดี มีการกล่าวถึงความเป็นมาของชาวไทยวนสระบุรี จะเชิญชวนผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมล้านนา เช่น การเชิญโตก แนะนำให้ไปเยี่ยมชมการผลิตผ้าทอมือที่ตำบลต้นตาลทั้งสองแห่ง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางสายวัฒนธรรมบนถนนปากบาง(สาย3225)ที่ตัดขนานไปกับแม่น้ำป่าสัก

การเปรียบเทียบสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมในหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับของชุมชนเพื่อไม่ให้กระทบวิถีชีวิตชุมชน แสดงว่ามีนักท่องเที่ยวเห็นความคุ้มค่าของเวลาและค่าใช้จ่ายจึงอยากไปท่องเที่ยวที่หมู่บ้านแม่กำปองเป็นจำนวนมาก นับว่าหมู่บ้านแม่กำปองมีการบริหารจัดการที่ดีสมควรเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นๆเข้าไปศึกษา

หากชุมชนไทยวนสระบุรี ได้แก่ หมู่บ้าน โตนด หมู่บ้านต้นตาล หมู่บ้านสวนดอกไม้ และหมู่บ้านอื่นๆในอำเภอเสนาให้ที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนและวัฒนธรรมล้านนา

ร่วมกันทำความเข้าใจกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเช่นเดียวกับหมู่บ้านแม่กำปอง จะทำให้ชาวบ้านได้พูดคุยกันมากขึ้น มีเวทีพูดคุยหารือ วางแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนร่วมกันมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และด้วยข้อมูลด้านต่างๆจากการวิจัยนี้อาจมีส่วนช่วยการกำหนดแนวทางและระบบการบริหารจัดการเอกลักษณ์ชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถบอกเล่าได้ เช่น เส้นทางท่องเที่ยวสายวัฒนธรรมไทยวนสระบุรี และภูมิปัญญาเรือนไทยที่บ้านเขาแก้ว เป็นต้น เป็นการเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนก่อนที่ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยจะถูกกลืนด้วยวัฒนธรรมตะวันตก

5.3 อภิปรายผล

การบริหารจัดการบ้านเขาแก้วที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นหอวัฒนธรรมพื้นบ้าน(folk cultural centre) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน(folk museum) พิพิธภัณฑ์มีชีวิต(life museum) หรือพิพิธภัณฑ์ทางชาติพันธุ์ในท้องถิ่น ควรทำการศึกษาอย่างจริงจังเพื่อหาความเหมาะสม และด้วยข้อจำกัดของบ้านเขาแก้ว เช่น คนทำงานมีน้อย มีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนคนทำให้ต้องเริ่มต้นกันใหม่ เจ้าของอยากจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันแต่มีคนหิบบไปโดยไม่แจ้งให้ทราบ เพราะเปิดให้บุคคลภายนอกเข้าออกได้ตลอดเวลา

การปรุงเรือนไทย กรณีบ้านเขาแก้วได้รักษาลักษณะเรือนไทยเป็นอย่างดี มีการต่อเติมห้องน้ำ-ส้วมเพื่อความสะดวกสบายของกลุ่มผู้มาเยี่ยมชมและนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยวน เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาเรือนไทยที่มีความหลากหลายและหาได้ยากในปัจจุบัน หากจะพัฒนาบ้านเขาแก้วเป็นโฮมสเตย์จะต้องบริหารจัดการตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยพ.ศ.2551

การคืนข้อมูลให้ชุมชนในที่นี้ คือ การนำรายงานและเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ไปนำเสนอในเวทีชาวบ้าน(เวทีแห่งการเรียนรู้)ให้กับชุมชนไทยวนสระบุรีทั้งในตำบลต้นตาล และตำบลดาวเรืองที่มีวัฒนธรรมล้านนาที่เด่นชัด รวมทั้งองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อชุมชนจะได้นำข้อมูลนี้ไปต่อยอดและช่วยยกระดับวิถีคิดในการบริหารจัดการชุมชนด้วยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R&D)

5.4 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำการวิจัยจึงขอเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

5.4.1 ควรมีการจัดการความรู้(Knowledge Management) เช่น จัดทำหนังสือชุดแหล่งเรียนรู้ชุมชนไทยวนสระบุรี : ชุดการเรียนรู้ปรัชญาทางวัฒนธรรมล้านนากับชาติพันธุ์ไทยวน

สระบุรี ภาษาไทยวน การแต่งกาย การฟ้อนรำพื้นบ้าน อาหารแบบชนโตก และภูมิปัญญาการปลูก
เรือนไทยเพื่อสืบทอดสู่รุ่นลูกหลาน

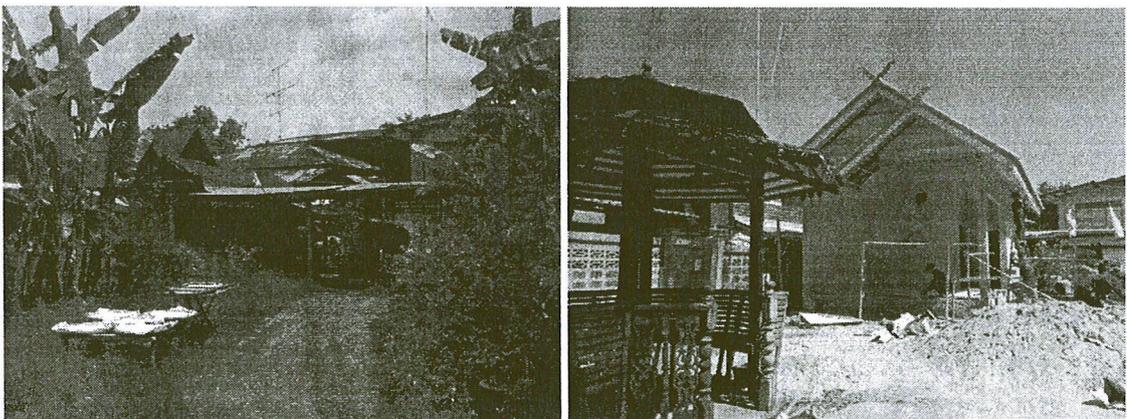
5.4.2 ควรจัดทำเอกสารหรือสื่อที่จะให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มอาคารทาง
ศาสนา กลุ่มสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกลุ่มประเพณีศิลป
วัฒนธรรม นอกจากนี้เอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลต้นตาล – พระยาทศ. **คู่มือท่องเที่ยว
บ้านต้นตาล. จังหวัดสระบุรี. พิมพ์ครั้งที่ 1** ได้มีการเขียนภาษาไทยวนไว้ แต่ไม่ปรากฏในการพิมพ์
ครั้งที่ 2

5.4.3 สร้างความต่อเนื่องการจัดกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมแบบเชิงแสนประจำ
ทุกปี เช่น ประเพณีทำบุญสลากภัต

5.4.4 ควรออกแบบและควบคุมภูมิทัศน์ก่อนจะมีการขยายสิ่งปลูกสร้าง เช่น ที่
ตลาดน้ำต้นตาล ร้านค้าบริเวณตลาดน้ำต้นตาลมีการก่อสร้างอย่างหนาแน่นบดบังบริเวณจัด
แสดงเรือยวนารายณ์ประสิทธิ์ และการสร้างร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึกด้วยโครงสร้างคอนกรีต
เสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐฉาบปูน มุงหลังคากระเบื้องซีเพค โม่เนีย บดบังทางเข้าโฮมสเตย์ของนางลำเจียก
ที่เป็นเรือนไม้จริงยกได้สูง โลงอายุกว่าร้อยปีซึ่งได้รับรางวัลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อ
พ.ศ.2550

5.4.5 ควรมีการสร้างความเข้าใจในวิถีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยใช้เวที
ชาวบ้าน จะเป็นการสร้างเครือข่าย(Network)นักวิจัยชุมชนให้มีเครื่องมือในการที่จะหาคำตอบต่อ
ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างมีหลักการ และการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์

5.4.6 ควรมีการสร้างความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง(Stakeholders)ตั้งแต่
ระดับชุมชน ระดับหมู่บ้าน ระดับชาวบ้าน ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นสิ่งจำเป็น

ภาพประกอบที่ 5.1 โฮมสเตย์บ้านต้นตาล รูปซ้ายเมื่อพ.ศ.2552 รูปขวาเมื่อพ.ศ.2554

ผลงานวิจัยบ้านเขาแก้วนี้จะเป็นแนวทางให้ชุมชนนำไปปรับใช้เพื่อค้นหารูปแบบการสืบสานเอกลักษณ์ท้องถิ่น เห็นความสำคัญของการสืบทอดวัฒนธรรมล้านนา เข้าใจภูมิปัญญาการปลูกเรือนไทย และพัฒนาโฮมสเตย์ไทยให้มีมาตรฐานเพื่อตอบรับกับการเปิดการค้าเสรีในพ.ศ.2558 (AFTA2015) เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกระหายใคร่สัมผัสความเป็นไทย เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยที่แตกต่างจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน รวมทั้งคนไทยจะได้หันมาท่องเที่ยวภายในประเทศและนำไปสู่การสร้างเสริมรายได้ให้กับชุมชนโดยชุมชนอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น “การพัฒนาเรือนแรม(โฮมสเตย์)ชุมชนเป็นแหล่งปัญญาที่เบิกบาน กรณีบ้านเขาแก้ว ตำบลดาวเรือง อำเภอเมืองสระบุรี” ครั้งนี้ บ้านเขาแก้วจึงไม่ใช่โฮมสเตย์แต่เป็นกลุ่มเรือนไทยที่มีพื้นที่ใช้สอยทางวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนสระบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมล้านนา ได้แก่ การใช้ภาษา การแต่งกาย การฟ้อนรำ การรับประทานอาหารแบบขันโตก การวางผังบริเวณบ้าน และภูมิปัญญาการปลูกเรือนแบบไทยวน โดยมีผู้สอนถ่ายทอดทักษะด้วยความเต็มใจไม่ปิดบังให้แก่ผู้มาท่องเที่ยว ผู้เยี่ยมเยือน รวมทั้งลูกหลานชาวบ้านที่มีความตั้งใจเรียนรู้ นำไปประยุกต์ใช้ นำไปสืบทอดด้วยความเข้มข้น สดใสตลอดไป บ้านเขาแก้วจึงเป็นแหล่งปัญญาที่เบิกบาน นอกจากนี้พื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่น และกรอบการปฏิบัติจะช่วยคัดเลือกและจำกัดจำนวนผู้มาท่องเที่ยวและผู้มาพักแรมตามวิถีชีวิตดั้งเดิม และสามารถพัฒนาบ้านเขาแก้วเป็นเรือนแรมที่มีมาตรฐาน มีคุณค่าได้ในที่สุด

ความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ไทยวน ด้วยการสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา สร้างสมภูมิปัญญาการปลูกเรือนไทยที่มีมาแต่ครั้งบรรพบุรุษเป็นสิ่งที่มีความค่าที่จับต้องไม่ได้ แต่จะคงอยู่ตราบนานเท่านานเพราะเป็นคุณค่าที่ฝังลึกในจิตใจ เป็นแหล่งปัญญาที่เบิกบาน สัมผัสครั้งใดก็เปี่ยมด้วยความสุข